

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

ADOLESCENCIJA I DRUŠTVENE MREŽE: PSIHO-SOCIJALNI RIZICI I ULOGA ŠKOLSKOG SISTEMA U PREVENCIJI

Aleksandra Vučenović, Milica Jovičić

Nezavisni univerzitet Banja Luka, Pedagoški fakultet, Veljka Mladenovića 12E, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina, vučenovic.aleksandra@mail.ru, milica.jovicic996@gmail.com

PREGLEDNI NAUČNI RAD

ISSN 2637-2150

e-ISSN 2637-2614

UDK 004.738.5:621.395.721.5-053.6

COBISS.RS-ID 144520705

DOI: 10.63395/STEDJournal0801007V49

Received: 23 March 2026.

Revised: 14 May 2026.

Accepted: 25 May 2026.

Published: 29 May 2026.

<https://stedjournal.com/>

Corresponding Author: Aleksandra Vučenović, Nezavisni univerzitet Banja Luka, Pedagoški fakultet, Veljka Mladenovića 12E, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina, vučenovic.aleksandra@mail.ru

Copyright © 2026 Aleksandra Vučenović i Milica Jovičić; published by UNIVERSITY PIM. This work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.

Citation: Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

APSTRAKT

Savremeno digitalno okruženje značajno je transformisalo razvojni kontekst adolescencije, utičući na procese socijalizacije, formiranja identiteta, emocionalne regulacije i interpersonalnih odnosa mladih. Predmet rada odnosi se na analizu uticaja društvenih mreža i savremenog digitalnog okruženja na psihološko zdravlje adolescenata, sa posebnim osvrtom na anksioznost, depresiju, fenomen straha od

propuštanja (FoMO) i elektronsko nasilje, kao dominantne psiho-socijalne rizike digitalnog doba. Pored toga, rad analizira ulogu školskog sistema u prevenciji elektronskog nasilja. Cilj rada je da se, kroz pregled relevantne savremene literature, sagleda na koji način digitalno okruženje utiče na zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba i posljedične psihološke ishode. Rad je metodološki zasnovan na preglednoj analizi naučnih izvora iz oblasti psihologije i digitalnih studija. Nalazi ukazuju da je upotreba društvenih mreža potencijalno povezana sa smanjenim psihološkim blagostanjem, što potvrđuje značaj unutrašnjih motivacionih mehanizama u razumijevanju digitalnog ponašanja adolescenata.

Ključne riječi: Adolescencija, anksioznost, elektronsko nasilje, škola, društvene mreže.

UVOD

Digitalne tehnologije predstavljaju integralni dio savremenog života adolescenata. Želja za stalnom prisutnošću na društvenim mrežama dovodi do mnogih posljedica po mentalno zdravlje adolescenata. Jedan od ključnih problema u vezi sa mentalnim zdravljem adolescenata jeste anksioznost i depresija. Mnoga istraživanja ukazuju na povezanost prekomjernog korištenja društvenih mreža sa simptomima anksioznosti i depresije kod adolescenata [11] [19] [5].

Anksioznost u digitalnom dobu kod adolescenata predstavlja stanje pojačanog straha, napetosti i intenzivne brige, koja svoj primarni izvor može imati i u strahu od propuštanja i odobravanja. Primarni izvor ili generator anksioznosti u sadašnjem društveno-istorijskom kontekstu može biti relociran na područje virtualne stvarnosti. Potrebno je naglasiti da anksioznost kod adolescenat u savremenom digitalnom dobu nije samo

prolazni osjećaj, već dugotrajni poremaćaj koji je uslovljen pritiskom virtualne realnosti. Negativni komentari, elektronsko nasilje i izloženost kritici, dodatno utiču na razvoj socijalne anksioznosti. Adolescenti najčešće preispitivaju svoje sposobnosti smatrajući da nisu dovoljno dobri, dok stalno poređenje sa drugima dovodi do kompleksa manje vrijednosti. Upravo zbog ove konfuzije, uloga roditelja i nastavnika je presudna. Uz njihovu pomoć mladi mogu lakše da nađu balans između virtualnog i stvarnog svijeta.

Dominantan broj adolescenata većinu svog vremena provodi na društvenim mrežama, bilo da su aktivni ili pasivni korisnici mreža. Nezavisno o načinu korištenja, postoji rizik po mentalno zdravlje adolescenata u većoj ili manjoj mjeri. Jedan od bitnijih razloga korištenja društvenih mreža kod adolescenata jeste strah od propuštanja ili FoMO efekat (Fear of Missing Out - strah da propustamo neka važna, uzbudljiva ili zabavna iskustva koja drugi doživljavaju i da nismo dio toga) [30]. Još jedan, ne manje važan problem sa kojim se adolescenti susreću prilikom korištenja društvenih mreža, jeste elektronsko nasilje (cyberbullyng). Istraživanja pokazuju da se povećava broj adolescenata koji su barem jednom u životu bili žrtve ovakvog oblika nasilja. Nasilje se sprovodi putem interneta, raznih platformi i društvenih mreža, a oblik ovakvog nasilja je najčešće namjeran, iako postoje jasne indicije da putem savremene algoritamske logike ovakav tip nasilja ima difuzni karakter - i nasilnici i žrtve postaju dio zatvorenog ekosistema nasilja.

Škola, kao jedan od glavnih agensa socijalizacije, igra važnu ulogu u prevenciji nastanka malignih posljedica po mentalno zdravlje adolescenata. Uključivanje ovih institucija može doprinjeti smanjenju intenziteta korištenja društvenih mreža, kroz edukaciju učenika o posljedicama po mentalno zdravlje samih adolescenata, kao i posljedica elektronskog nasilja.

ADOLESCENCIJA I DIGITALNO DOBA

Razvojna psihologija sagledava adolescenciju kao jedan od najosjetljivijih perioda razvoja čovjeka. Naučna klasifikacija o adolescenciji koju imamo danas nastala je tek početkom dvadesetog vijeka, a nešto kasnije,

etabliрана je kao dio naučne paradigme. Taj period obuhvata predpubertet, pubertet, srednju i kasnu adolescenciju, a karakteriše ga intenzivan psiho-fizički, kao i emocionalni i socijalni razvoj.

Razvojni psiholozi adolescenciju obično dijele na: a) ranu adolescenciju (do približno 14. godine), b) srednju adolescenciju (do približno 17. ili 18. godine) i c) poznu adolescenciju (do približno 22. ili 24. godine) [8]. Jedan od osnovnih razvojnih zadataka adolescencije je formulisanje jasne i koherentne slike o sebi, koja uključuje svijest o vlastitim unutrašnjim stanjima, kao i znanje o relativnim socijalnim ulogama koje su emocionalno značajne za pojedinca, poput uloge člana porodice, vjerskih opredjeljenja i slično [14].

U svojoj teoriji psihosocijalnog razvoja Erik Erikson ovaj period pozicionira u petu fazu - fazu identiteta koja traje od 12. do 20. godine [14]. Glavna uloga ove faze jeste formiranje identiteta, a prema njegovoj teoriji, samo oni koji u ovu fazu stupaju sa samopoštovanjem imaju mogućnost pravilnog formiranja identiteta. Ovo je period kada adolescenti preuzimaju na sebe razne uloge, stiču kritičko mišljenje o sebi i drugima. Pored toga, navodi da "narušeno samopoštovanje vodi u samozavaravanje. Vrlina koja se razvija na ovom stepenu jeste vjernost i odanost. Vjernost se odnosi na praćenje načina života, za koji se adolescent opredjelio pri razrješavanju krize" [8]. Pored Eriksona, pitanjem razvoja identiteta bavio se i Marcia. On definiše četiri kategorije formiranog identiteta:

1. *Postignut identitet* (konačno formiran identitet i ličnim izborom);
2. *Odloženo formiranje identiteta* (još nije prošao period krize i osoba traga za konačnim izborom);
3. *Prihvaćen identitet* (izbor je izvršen bez kriznog perioda ali pod uticajem drugih);
4. *Difuzija identiteta* (osoba se nije opredjelila, niti dalje pokušava da dođe do izbora). Pojedine kategorije identiteta određuje prisutnost ili odsutnost dva bitna elementa: same krize (tj. perioda odmjeravanja, ispitivanja, preispitivanja alternativa i odlučivanja) i opredjeljenje za određene ciljeve i vrijednosti. [8, str. 321-322].

Važnu ulogu u periodu adolescencije ima vršnjačka grupa, odnosi sa vršnjacima postaju bliži i značajniji. Dolazi do sklapanja novih prijateljstava koji se zasnivaju na povjerenju i podršci. Neka istraživanja su pokazala da su kod djevojaka prijateljski odnosi intimniji i uzajamniji nego kod mladića, a glavni kriterijum i pokazatelj jeste brojnost prijateljstava u okviru kojih se traži neki oblik podrške. Vrsta ovog odnosa postaje važniji od odnosa roditelj-dijete. U ovom periodu najčešće dolazi do sukoba mišljenja u odnosu sa roditeljima, dok se među vršnjacima traže istomišljenici i podrška. Razgovori sa roditeljima više nisu povjerljive i intimne prirode, dolazi do povlačenja i izolovanosti, a fokus je na prijateljskim odnosima. Ovaj period budi sve veću potrebu za osamostaljenjem, ali još uvijek zahtjeva prisustvo roditelja i potebu za roditeljskom podrškom. Stupanjem u razne vršnjačke grupe, dolazi do formiranja novih i mijenjanja postojećih stavova.

U savremnom dobu socijalnu komunikaciju licem u lice adolescenti u većoj mjeri zamjenjuju sa online komunikacijom putem društvenih mreža. Jedan od najvećih problema kada su u pitanju adolescenti, jeste intenzitet korištenja društvenih mreža. Istraživanje koje su sproveli Barry i saradnici, kreiralo je jasnu perspektivu - 93-97% mladih u dobi 13-17 godina koristi barem jednu društvenu mrežu [4]. Ovo istraživanje pokazalo je i obim upotrebe društvenih mreža - u prosjeku adolescenti koriste čak tri različite društvene mreže, dok neki koriste osam različitih platformi dnevno. Neka ranija istraživanja ukazuju i na korelaciju pola i vremena provedenog u korištenju savremenih tehnoloških uređaja - naime djevojke provode više vremena na mobilnim uređajima, društvenim mrežama i u pisanju tekstualnih poruka, dok dječaci provode više vremena igrajući igrice [34].

Aktivne i pasivne korisnike razlikujemo prema načinu na koji koriste društvene mreže. Biti aktivan korisnik znači redovno učestvovanje u kreiranju i obnavljanju sadržaja. Aktivni korisnici pored toga što objavljuju sadržaj, oni takođe učestvuju u diskusijama, grupama i lajvovima, reaguju na komentare drugih na njihovim objavama. S druge strane,

pasivni korisnici su oni koji prate objavljivanje sadržaja, ali rijetko kada direktno učestvuju u kreiranju istog. Njihovo prisustvo na mrežama je više u ulozi posmatrača, ne doprinosi direktnom kreiranju sadržaja i participaciji u pogledu razmjene mišljenja.

Ako izvršimo komparaciju između adolescenata nekada i sada, možemo primjetiti uticaj društvenog i kulturnog konteksta na oblikovanje ove razvojne faze. Ranije je uticaj na odrastanje adolescenata u velikoj mjeri imala porodica i bliže okruženje. Odnosi sa vršnjacima su se formirali putem ličnih kontakata, igara, sportskih aktivnosti, dok su informacije, za razliku od danas, stizale mnogo sporije i putem tradicionalnih medija ili obrazovnih institucija. Odrastanje je podrazumjevalo veći kontakt s prirodom, manje distrakcije i direktniji odnos sa odraslima, ali i snažniji pritisak društvenih normi i očekivanja.

U odnosu na prethodne generacije, adolescenti danas ranije dolaze do informacija koje su nekada bile nedostupne za njihov uzrast i smatrale su se zabranjenim temama za njihov uzrast. Ova činjenica kreirala je drugačiju perspektivu u pogledu psiho-socijalnog razvoja - sa jedne strane došlo je do većih informativnih kapaciteta adolescenata, a sa druge strane dovelo je do konfuzije. Izvor vrijednosti i znanja je djelomično relociran. Nekadašnji glavni autoriteti su bili roditelji i nastavnici koji su bili glavni izvori znanja, danas je to sasvim drugačije - datu ulogu su u značajnoj mjeri preuzele online zajednice, influenseri, blogeri. Ovakav način odrastanja stvara konfuziju u formiranju identiteta. Društvene mreže pokazuju vlastiti potencijal u formiranju stavova, mišljenja o sebi i drugima, a praćenje trendova i želja za stalnim prisustvom na mrežama u velikoj mjeri utiče na mentalno zdravlje adolescenata.

Danas, u digitalnom dobu, adolescencija se odvija u potpuno izmijenjenim okolnostima. Internet, društvene mreže i pametni telefoni postali su sastavni dio identiteta mladih. Virtualni prostor nudi mogućnost brzog povezivanja, izražavanja i istraživanja interesa, ali donosi i nove izazove. Adolescenti su izloženi stalnom poređenju sa drugima, pritiscima da prikažu idealizovanu verziju sebe, riziku od elektronskog nasilja i zavisnosti o digitalnim sadržajima[1]. Granica između

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

privatnog i javnog života postala je nedefinisana, a potreba za validacijom kroz „lajkove“ i komentare oblikuje samopouzdanje mladih. Istovremeno, digitalna tehnologija omogućava pristup znanju, kreativnim resursima i globalnoj komunikaciji, što može pozitivno uticati na razvoj ako se koristi odgovorno.

Adolescencija, dakle, ostaje univerzalna razvojna etapa, ali način njenog proživljavanja u velikoj mjeri zavisi od vremena i konteksta. Odrastanje uz savremene tehnologije nam daje veći pristup informacijama, mogućnost za usavršavanje i bolji intelektualni razvoj, dok sa druge strane, društvene mreže daju u većini slučajeva obrnuti efekat - dolazi do problema sa mentalnim zdravljem adolescenata. Istraživanja pokazuju sve veću prisutnost anksioznih i depresivnih poremećaja kod adolescenata koji većinu svog slobodnog vremena provode na društvenim mrežama [11].

DRUŠTVENE MREŽE I PSIHOLOŠKO ZDRAVLJE

Iako savremene tehnologije pružaju razne mogućnosti za učenje, napredovanje i komunikaciju, sa uticaj društvenih mreža značajno utiče na njihovo mentalno zdravlje pri čemu anksioznost predstavlja jedan od najučestalijih problema kod mladih korisnika. Anksioznost možemo definisati kao stanje pretjerane zabrinutosti, straha ili napetosti koja može biti izazvana stvarnim ili zamišljenim prijetnjama [2].

Adolescencija, kao razvojna faza, potencijalno stvara pozitivne uslove za različite oblike psiholoških poremećaja. Javljanje anksioznih poremećaja takođe se pojavljuje u tom periodu životnog razvoja, uključujući socijalnu anksioznost, panični poremećaj te fobiju [7]. Anksiozni poremećaji su najčešći psihijatrijski poremećaji među adolescentima, s procijenjenom prevalencijom od 31%, a češće se javljaju kod djevojaka nego li kod mladića [21]. Kod adolescenata se vrlo učestalo simptomi depresije i anksioznosti pojavljuju istovremeno, odnosno prisutan je komorbiditet poremećaja [34]. Javljanje anksioznosti i depresije u adolescenciji povećava rizik od širokog raspona negativnih posljedica tokom života, uključujući ponavljanje epizoda poremećaja u odrasloj dobi [9]. Brojna

istraživanja su pokušala razriješiti to značajno pitanje odnosa između simptoma depresije i anksioznosti tokom adolescencije. Pokazalo se da adolescenti s anksioznim poremećajima imaju povećan rizik za pojavu depresije, odnosno anksiozni simptomi su statistički značajan prediktor depresivnih simptoma u adolescenciji [19] [4].

Socijalna anksioznost kod adolescenata manifestuje se kroz intenzivan strah od negativne procjene drugih, teškoće u ostvarivanju i održavanju socijalnih kontakata, te povlačenje iz društvenih situacija. U digitalnom kontekstu, ovaj oblik anksioznosti poprima specifične oblike. Mladi se često upoređuju sa idealizovanim prikazima vršnjaka na mrežama, što dovodi do osjećaja nedovoljnosti, niskog samopouzdanja i pojačanog straha od izloženosti. Strah od propuštanja dodatno pojačava pritisak jer adolescenti osjećaju da moraju stalno biti prisutni na mrežama kako bi ostali dio socijalnog toka, iako im to često donosi stres i emocionalnu iscrpljenost.

Anksioznost i depresija u većini istraživanja bili su dva najčešće mjerena ishoda korišćenja društvenih mreža kod adolescenata. Većina članaka uključenih u jednoj meta analizi pozitivno je povezivala depresiju (82,6%) i anksioznost (78,3%) sa korišćenjem društvenih mreža. U 13% članaka uključenih u isti pregled primećena je „doza-odgovor“ veza između vremena provedenog na društvenim mrežama i simptoma depresije i anksioznosti [11]. U nekoliko drugih pregleda dobijeni su slični rezultati, čime se dodatno potkrepljuju ovi ishodi [19] [5].

Iako ne postoji čvrsta korelacija između socijalne anksioznosti i društvenih mreža, digitalni kontekst joj daje specifičan oblik. Ključno je naglasiti da adolescenti tek razvijaju sposobnosti kritičkog mišljenja i emocionalne regulacije, pa su posebno ranjivi na ovaj pritisak. Stoga je važno da odrasli - roditelji, nastavnici i stručnjaci - prepoznaju rane znakove socijalne anksioznosti, kao što su povlačenje, izbjegavanje kontakata, prekomjerno vrijeme provedeno online ili opsesivno praćenje reakcija drugih.

Prevencija i podrška mogu uključivati jačanje socijalnih vještina, rad na samopouzdanju, razgovore o realističnom

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

korištenju mreža i podsticanje offline aktivnosti. Na taj način se adolescentima omogućava da razviju stabilniji osjećaj vlastite vrijednosti, nezavisan od virtualne potvrde, čime se značajno smanjuje rizik od hronične socijalne anksioznosti.

FoMO – digitalni generator anksioznosti

Strah od propuštanja (*Fear of Missing Out*) posmatra se kao izrazito relevantan konstrukt u savremenom istraživanju odnosa između digitalnih tehnologija i mentalnog zdravlja mladih. On označava trajnu kognitivno-emocionalnu dispoziciju u kojoj pojedinac osjeća zabrinutost ili nelagodu zbog percepcije da propušta društveno relevantna iskustva koja drugi doživljavaju [30] [13]. U suštini, FoMO predstavlja kombinaciju socijalne anksioznosti, potrebe za pripadanjem i sklonosti ka neprestanoj socijalnoj komparaciji [13].

Fenomen *Fear of Missing Out* (FoMo) definiše se kao trajna zabrinutost da drugi ljudi proživljavaju pozitivna iskustva u kojima pojedinac ne učestvuje, što podstiče stalnu potrebu da pojedinac ostane povezan sa socijalnim okruženjem putem digitalnih medija [30]. Na teorijskom nivou, FoMo se često povezuje sa teorijom samoodređenja, koja sugerira da se pomenuti fenomen može pojaviti usljed nedovoljno zadovoljenih osnovnih psiholoških potreba za povezanošću, kompetencijom i autonomijom. Dodatno, teorija socijalne komparacije objašnjava FoMO kao posljedicu stalnog poređenja sa pozitivnim prikazima života drugih, dok modeli problematične upotrebe tehnologije, FoMO opisuju kao motivacijski konstrukt koji vodi ka kompulzivnom korištenju mreža [13].

Kod adolescenata je ovaj fenomen posebno izražen jer se radi o periodu života u kojem je osjećaj pripadanja i socijalna povezanost jedan od glavnih razvojnih zadataka. Mladi koriste društvene mreže kako bi gradili identitet, održavali prijateljstva i pratili trendove, ali istovremeno time ulaze u začarani krug stalnog poređenja sa drugima. Ako njihovi vršnjaci objavljuju slike s druženja na kojima oni nisu bili ili postavljaju sadržaje koji djeluju zabavnije od njihove svakodnevnice, javlja se osjećaj isključenosti i nezadovoljstva vlastitim životom.

FoMO je povezan sa čitavim nizom negativnih posljedica. Najčešće se spominju anksioznost i depresivnost, koji se pojačavaju usljed stalnog osjećaja da se „zaostaje“ za drugima [13]. Takođe, istraživanja pokazuju da FoMO remeti obrasce spavanja: mladi često ostaju budni do kasno u noć prateći sadržaje na mrežama [28]. Nedostatak sna, dodatno pogoršava emocionalnu regulaciju i stabilnost. Još jedan važan mehanizam je kompulzivno korištenje interneta i telefona: osoba s izraženim FoMO-om vrlo teško kontrolira vrijeme provedeno online, što može narušiti školske obaveze, porodične odnose i opštu dobrobit.

Konkretnije, studije među adolescentima pokazuju da je FoMO medijator između intenziteta korištenja društvenih mreža i negativnih psihosocijalnih posljedica. Oberst i saradnici pokazali su da FoMO posreduje u vezi između psihopatoloških simptoma i negativnih posljedica te da intenzivno i problematično korištenje vodi većoj psihosocijalnoj nelagodi i lošijem funkcionisanju kod tinejdžera [28]. Slične nalaze donose studije koje povezuju FoMO s povećanim rizikom od ovisničkog ponašanja prema pametnim telefonima, socijalnim mrežama i s većim stepenom anksioznosti i depresije [30].

Navedena istraživanja sve više potvrđuju posredničku ulogu FoMO-a u vezi između intenziteta korištenja mreža i anksiozno-depresivnih ishoda. On predstavlja kompleksan fenomen koji uključuje individualne, razvojne i društveno-strukturne dimenzije. U krajnjoj instanci, potrebna su dodatna istraživanja koja razdvajaju uzročnost od korelacije u adolescentnim populacijama.

SAVREMENO ELEKTRONSKO NASILJE (CYBERBULLYNG) – DRUŠTVENE MREŽE, ALGORITMI I PSIHOLOŠKE IMPLIKACIJE

Specifičnosti društvenih mreža doprinose tome da se nasilje u digitalnom prostoru razlikuje od klasičnih oblika vršnjačkog nasilja. Platforme omogućavaju anonimnost i pseudonimnost, čime se snižava psihološka barijera za agresivno ponašanje i povećava moralna distanca [5].

Tehnološki razvoj je kreirao preduslove za nastanak novih oblika posmatranja na sam

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

fenomen elektronskog nasilja. Ranije, neki značajni autori su elektronsko nasilje definisali kao intencionalnu i agresivnu radnju putem koje, pojedinac ili grupa, koristi elektronske oblike kontakata, a koja ostaje konstantna tokom vremena sa žrtvom, koja nema velikih mogućnosti da se odbrani [5]. U ovom kontekstu, elektronsko nasilje podrazumjevalo je postojanje kontinuiteta samog odnosa između nasilnika i žrtve, čime je postojala jasna namjera, postojali jasno definisani odnosi i definisani subjekti elektronskog nasilja (nasilnik/žrtva). Postojanje jasnih kontura elektronskog nasilja, u smislu odnosa nasilnika i žrtve, omogućavalo je jasnu identifikaciju i posmatranje nasilja.

U savremenim uslovima intenzivnog razvoja društvenih mreža i razvoja algoritamske logike, neki obrasci elektronskog nasilja čini se da se mijenjaju ili su potpuno izmijenjeni [17]. U savremenom digitalnom okruženju, društvene mreže funkcionišu putem algoritamskih sistema, dizajniranih da povećaju angažovanje korisnika i obezbjeđe veću zaradu platformama. Međutim, iste logičke procedure mogu nenamjerno pogodovati širenju nasilnog, uvredljivog ili trolovske sadržaja, čak i u situacijama gde ne postoji direktna veza između počinioca i žrtve.

Studija Lackeya i Taylora opisuje takozvane *algoritamske narodne teorije* (algorithmic folk theories) koje žrtve, počinioci i posmatrači internetskog nasilja koriste da razumiju kako algoritmi možda ne prepoznaju kontekst i tako nenamjerno amplifikuju nasilje [29]. Na primjer, smatra se da algoritmi reaguju prvenstveno na sadržaj koji već ima mnogo prijava ili angažmana, što ih čini neosjetljivim na diskretno, ali štetno ponašanje te potencijalno izoluje žrtvu. Ove teorije pomažu da se objasni kako algoritamski mehanizmi mogu da generalizuju, povezuju korisnike sličnog nasilnog ponašanja, i omogućće eskalaciju bez direktne namjere počinioca [29].

U kreiranju sadržaja na društvenim mrežama i njegovog algoritamskog distribuisanja, kao i viralnog širenja, identifikacija nasilnika i žrtve može biti otežana, a specifičnosti tog odnosa teško prepoznatljivi [12]. Ovdje mislimo na tzv. „sivu zonu“ elektronskog nasilja, gdje pojedinci mogu biti izloženi ovom obliku

nasilja a da je sam primordijalni izvor nepoznat. Takođe, treba spomenuti i algoritamske posrednike (nasilnike) u lancu nasilja, koji nemaju vremensku konstantnost sa žrtvom, ali svojim učestvovanjem kreiraju algoritam koji može dodatno uticati na samu žrtvu. Primjer toga jesu kreatori sadržaja na društvenoj mreži Tik Tok, koja ima vrlo razvijen algoritam koji posredno mogu pogadati samu žrtvu. Studije su pokazale da algoritmi mreža poput TikToka rapidno pojačavaju ekstremne ili mizogine sadržaje. Istraživači sa UCL i Univerziteta u Kentu otkrili su da se nivo mizoginog sadržaja na TikTok-ovoj „For You“ stranici povećao četiri puta u roku od pet dana monitoringa, od 13 % do 56 % [35]. Ovo predstavlja klasičan primjer kako algoritamsko filtriranje i pojačavanje može stvoriti toksičnu normu, čak kada pojedini akteri nisu imali namjeru da šire nasilje. Na taj način, stvara se opasnost od kreiranja kompletnog ekosistema nasilja koji prevazilazi klasične okvire.

Empirijska istraživanja dosljedno pokazuju povezanost elektronskog nasilja sa negativnim psihološkim ishodima. Metaanalize longitudinalnih studija ukazuju da je viktimizacija u online prostoru značajan prediktor porasta simptoma depresije i anksioznosti tokom vremena, iako su efekti u proseku mali do srednji [23] [26]. Na primjer, studija Wrighta i Wachs, praćena kroz tri godine, pokazala je da adolescenti koji su češće bili mete elektronskog nasilja imaju značajan porast simptoma anksioznosti i depresije u poređenju sa onima koji nisu bili izloženi takvom iskustvu [39]. Iako je moguće da adolescenti sa već postojećim psihološkim smetnjama češće postaju žrtve, longitudinalni podaci ipak potvrđuju da viktimizacija prethodi pogoršanju mentalnog zdravlja, što upućuje na postojanje uzročne veze [26]. Ono što je takođe važno napomenuti, elektronsko nasilje ne pogađa samo žrtve, već i posmatrače. Pasivni posmatrači često internalizuju osećaj krivice i nesigurnosti, što ukazuje da je domet psiholoških posljedica širi nego što se obično pretpostavlja.

Pored anksioznosti i depresivnosti, sve je više dokaza da elektronsko nasilje može dovesti i do simptoma sličnih posttraumatskom stresnom poremećaju (PTSP). Najnovija

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

istraživanja sugerišu da žrtve koje trpe intenzivne i dugotrajne oblike digitalnog uznemiravanja mogu razviti flashbackove, hipervigilnost i izbegavajuće ponašanje, slično iskustvima kod žrtava traume izvan digitalnog konteksta [24]. Ovo saznanje otvara prostor za redefinisavanje, ne samo kao problema discipline u školskom okruženju, već i kao ozbiljnog rizika po dugoročno mentalno zdravlje adolescenata.

Važan aspekt u razumijevanju uticaja društvenih mreža jesu socio-psihološki indikatori. Adolescenti sa slabijom porodičnom podrškom i nižim nivoima emotivnih kompetencija, pokazuju u pravilu veći stepen ranjivosti, dok obrnuto, visok nivo emocionalne inteligencije i zadovoljavajuća komunikacija u porodici, stvaraju psihološku rezistenciju kod mladih [40]. Takođe, na nivou škole programi edukacije i prevencije digitalnog nasilja, stvaraju pozitivan ambijent u kojem mladi imaju više hrabrosti da prijavljuju nasilnike i razvijaju strategije suočavanja. U pogledu intervencija, metaanaliza Gaffney i saradnika pokazuje da su programi prevencije i intervencije efikasniji kada uključuju pristup više nivoa: kombinaciju edukacije učenika, treninga nastavnika i saradnje roditelja [18]. Međutim, njihova efikasnost je ograničena ukoliko društvene mreže same ne razviju adekvatne mehanizme za prijavljivanje i sankcionisanje nasilnih sadržaja. Zbog toga se sve češće ističe potreba za aktivnijom regulacijom platformi i većom transparentnošću algoritama.

Ono što je naročito važno jeste da se i dalje radi o efektima koji su u prosjeku mali do srednji, ali konzistentni. To znači da društvene mreže nisu "toksične" po definiciji, već da njihova upotreba otvara mogućnosti za različite ishode, u zavisnosti od obrazaca ponašanja korisnika i konteksta u kojem se one koriste [29].

Sve navedeno ukazuje na ozbiljan problem elektronskog nasilja u savremenom životu mladih i adolescenata. Iako efekti elektronskog nasilja variraju i nisu uniformni, dosljedni nalazi metaanaliza i longitudinalnih studija potvrđuju da su adolescenti koji trpe online viktimizaciju u većem riziku od razvoja anksioznosti i srodnih psiholoških teškoća [5]. Polimorfan i difuzan karakter savremenih

društvenih mreža stvara takve obrasce nasilja koji zahtjevaju sistemski i interdisciplinarni pristup te kreiraju potrebu za adekvatnim politikama i strategijama koji bi stvorili pozitivan digitalni ambijent za mlade.

WHOLE SCHOOL PRISTUP KAO ODGOVOR NA RIZIKE

Elektronsko nasilje (cyberbullying) sve češće se javlja kao oblik interpersonalne agresije koji nadilazi granice školskog dvorišta i zahvata digitalni prostor. Mnoga društva u svijetu već su prepoznali rizike i utvrdili sistemske korake koji bi u budućnosti trebali dovesti do pozitivnih promjena.

U ovom kontekstu, kao i u drugim aspektima pedagoško-psihološke podrške, bazični koncept podrške jeste cjelokupni školski pristup, poznat kao whole-school pristup. Kao takav, predstavlja kolaborativnu strategiju u kojoj cijela školska zajednica, uključujući učenike, školsko osoblje, roditelje i širu zajednicu, rade zajedno na postavljanju zajedničkih ciljeva, kao što su poboljšanje zdravlja, blagostanja i akademskih rezultata.

Ovaj pristup nije nastao iz jedne teorije, već je dio međunarodnih zdravstvenih i obrazovnih politika. Najčešće se povezuje sa strategijama Svjetske zdravstvene organizacije iz 1980-ih i 1990-ih u okviru programa *Health promoting school* [38]. Ideja programa je bila da škole budu promotori zdravlja, dobrobiti i prevencije rizika. Kasnije, ovaj pristup je proširen kroz programe o inkluzivnom obrazovanju i dječijim pravima [36].

Primjena cjelokupnog školskog pristupa u prevenciji elektronskog nasilja zasniva se na nekoliko komplementarnih dimenzija [36] [38]. Prije svega, riječ je o uspostavljanju jasnih školskih politika i normi ponašanja koje obuhvataju i digitalno okruženje. Kada škole razvijaju eksplicitne strategije protiv vršnjačkog nasilja, uključujući i elektronsko nasilje, i kada te strategije dosljedno provode, dolazi do smanjenja učestalosti nasilnih incidenata i povećanja povjerenja učenika u institucionalne mehanizme zaštite [10].

Druga dimenzija odnosi se na edukaciju učenika kroz razvoj digitalne i medijske pismenosti. Ovaj model ne ograničava se na tehnička uputstva o bezbjednosti na internetu, već integriše kritičko promišljanje o

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

algoritamskoj logici, viralnosti i dinamici društvenih mreža.

Treći element bi predstavljali programi socio-emocionalnog učenja (social and emotional learning - SEL) koji jačaju emocionalnu regulaciju, empatiju i nenasilnu komunikaciju. Ovi programi pokazali su se ključnim u prevenciji različitih oblika nasilja jer mijenjaju šire socijalne norme i promovišu kolektivnu odgovornost među učenicima [15]. U okviru whole-school modela, SEL pristupi ne ostaju izolovani u učionicama, već postaju dio cjelokupne školske kulture.

Jedan od najznačajnijih empirijskih primjera uspješne primjene whole-school pristupa je finski KiVa program. Ovaj model kombinuje edukaciju, praćenje i intervenciju na nivou cijele škole, pri čemu se naglasak stavlja na odgovornost vršnjaka i aktivno učešće zajednice. Evaluacije su pokazale da KiVa značajno smanjuje učestalost i tradicionalnog i elektronskog nasilja, potvrđujući da je integrisani pristup efikasniji od fragmentisanih intervencija [32].

Program se bazira na hipotezi da nasilje nije samo individualni čin nasilnika prema žrtvi, već socijalni fenomen u kojem učestvuje cijela vršnjačka grupa. Posebno naglašava ulogu posmatrača, tj. učenika koji nisu direktno uključeni u nasilje, ali ga svojim ponašanjem, bilo podrškom, indiferentnošću ili pasivnošću, mogu održavati ili spriječiti [32]. KiVa kombinuje univerzalne komponente (npr. kurikularne aktivnosti, digitalne igre za učenje empatije, diskusije i radionice o nenasilnoj komunikaciji) sa indikovanim intervencijama (podrška žrtvama, individualni razgovori s nasilnicima, uključivanje posmatrača).

KiVa je postao međunarodni model, implementiran u više od desetak zemalja, uključujući Italiju, Estoniju, Veliku Britaniju i Sjedinjene Američke Države. Rezultati iz Estonije i Italije pokazuju slične obrasce: smanjenje učestalosti nasilja i povećanje empatije među učenicima [10]. Ipak, istraživanja naglašavaju da uspješnost programa zavisi od kulturnog konteksta, kapaciteta nastavnika i dosljedne implementacije.

Pored KiVa modela, u svijetu postoje mnogobrojni programi koji se bave značajem digitalnih aspekata socijalne stvarnosti

adolescenata: programi digitalne pismenosti širom Evrope i SAD (npr. *EU Kids Online* projekat), Velike Britanije (*Status of Mind*), kao i primjeri tehnoloških rješenja koji su prepoznali rizike (aplikacija *Headspace* ili *Smiling Mind*), koje su uvedene u školama u Australiji i Velikoj Britaniji, kao podrška adolescentima u razvijanju mindfulness praksi i balansiranju vremena provedenog online.

ZAKLJUČAK

Analiza prezentovanih podataka i teorijskih uvida ukazuje na to da je adolescencija, kao razvojna etapa obilježena intenzivnim formiranjem identiteta, posebno osjetljiva na negativne aspekte digitalnog okruženja.

Društvene mreže u ovom kontekstu se pojavljuju kao dvostrani fenomen - s jedne strane omogućavaju socijalnu povezanost, kreativno izražavanje i pristup informacijama, dok s druge strane, generišu čitav spektar psiholoških rizika, uključujući anksioznost, depresivnost, socijalnu anksioznost, fenomen straha od propuštanja (FoMO) i različite manifestacije elektronskog nasilja. Empirijska istraživanja potvrđuju konzistentnu povezanost između intenzivne upotrebe digitalnih platformi i pogoršanja mentalnog zdravlja adolescenata, pri čemu se, posebno, algoritamske logike društvenih mreža prepoznaju kao poseban faktor u nastanku i održavanju psiho-patogenih obrazaca.

U tom kontekstu, obrazovni sistem i posebno škola kao centralni agens socijalizacije, imaju presudnu ulogu u prevenciji i redukovanju ovih pojava. Cjelokupni školski pristup (Whole-school pristup), integrisan kroz politiku škole, razvoj digitalne pismenosti i implementaciju programa socio-emocionalnog učenja, pokazuje se kao jedan od najefikasnijih okvira djelovanja. Empirijski validirani modeli, poput finskog KiVa programa, jasno demonstriraju da intervencije na više nivoa, koje simultano obuhvataju učenike, roditelje, nastavnike i širu zajednicu, imaju daleko veći učinak od pojedinačnih mjera.

Implikacije za buduća istraživanja stvaraju realne potrebe za: longitudinalnim studijama koje bi razjasnile uzročnopsljudične veze između upotrebe društvenih mreža i

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

mentalnih poremećaja; dubljom analizom algoritamskih mehanizama društvenih mreža i njihovog doprinosa širenju nasilnih ili toksičnih sadržaja; evaluacijom kulturnih varijabli u implementaciji preventivnih programa; i razvojem inovativnih pedagoških i psiholoških intervencija koje će kombinovati digitalnu pismenost, emocionalnu otpornost i algoritamsku osviještenost.

Za buduća istraživanja važno je usmjeriti se na razjašnjavanje uzročno-posljedičnih veza između intenzivne upotrebe mreža i mentalnog zdravlja adolescenata, kao i na razumijevanje specifične uloge algoritama u formiranju digitalnog iskustva. Takođe, možemo reći da je potrebno razvijati i testirati nove preventivne i pedagoške modele koji će kombinovati digitalnu pismenost, emocionalne vještine i kritički odnos prema medijskim sadržajima. Samo kroz takav integrisani i multidisciplinarni pristup, moguće je obezbijediti stabilniji razvoj mladih u uslovima digitalnog doba.

LITERATURA

1. Agyapong-Opoku, N., Agyapong-Opoku, F., & Greenshaw, A. J. (2025). Effects of Social Media Use on Youth and Adolescent Mental Health: A Scoping Review of Reviews. *Behavioral Sciences*, 15(5), 574. <https://doi.org/10.3390/bs15050574>.
2. American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). American Psychiatric Association.
3. Ando, A., & Ozarhevcici, M. (2024). Amplification by anonymity, an unassuming tool of cyberbullying. *International Journal of Legal and Social Order*, 4(1), 303-307. <https://doi.org/10.55516/ijlso.v4i1.212>
4. Barry, C. T., Sidoti, C. L., Briggs, S. M., Reiter, S. R., Lindsey, R. A. (2017). Adolescent social media use and mental health from adolescent and parent perspectives. *Journal of Adolescence*, 61, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.08.005>
5. Barlett, C. P., & Wright, M. F. (2018). Longitudinal relations among cyberbullying perpetration, moral disengagement, and physical bullying: A three-wave study. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(10), 2226–2239. <https://doi.org/10.1007/s10964-018-0891-3>.
6. Barlett, C. P., Simmers, M. M., Roth, B., & Gentile, D. A. (2021). Comparing cyberbullying prevalence and process before and during the COVID-19 pandemic. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(8), 2308–2329. <https://doi.org/10.1177/02654075211013460>
7. Boer, M., Stevens, G. W., Finkenauer, C., de Looze, M. E., & van den Eijnden, R. J. (2021). Social media use intensity, social media use problems, and mental health among adolescents: Investigating directionality and mediating processes. *Computers in Human Behavior*, 116, 106645. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106645>
8. Brković, A. (2011). *Razvojna psihologija*. Čačak: Regionalni centar za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju – Čačak.
9. Copeland, W. E., Shanahan, L., Costello, E. J., & Angold, A. (2009). Childhood and adolescent psychiatric disorders as predictors of young adult disorders. *Archives of General Psychiatry*, 66(7), 764–772. <https://doi.org/10.1001/archgenpsychiatry.2009.85>.
10. Cross, D., Lester, L., & Barnes, A. (2016). A longitudinal study of the social and emotional predictors and consequences of cyber and traditional bullying victimisation. *International Journal of Public Health*, 61(7), 881–889.
11. Damodar, S., Lokemoen, C., Gurusamy, V., Takhi, M., Bishev, D., Parrill, A., Deviney, M., Person, U., Korie, I., & Branch, R. (2022). Trending: A systematic review of social media use's influence on adolescent anxiety and depression. *Adolescent Psychiatry*, 12(1), 11-22.
12. Drolsbach, C. P., & Pröllochs, N. (2023). Believability and harmfulness shape the virality of misleading social media posts. In *Proceedings of the ACM Web Conference 2023* (pp. 4172-4177). April 30–May 04, 2023, Austin, TX. <https://arxiv.org/abs/2302.05443>

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

13. Elhai, J. D., Yang, H., & Montag, C. (2021). Fear of missing out (FOMO): Overview, theoretical underpinnings, and literature review on relations with severity of negative affectivity and problematic technology use. *Brazilian Journal of Psychiatry*, 43(2), 203–209. <https://doi.org/10.1590/1516-4446-2020-0870>.
14. Erikson, E. H. (1965). *Childhood and society* (2nd ed.). W. W. Norton & Company.
15. Espelage, D. L., & Hong, J. S. (2017). Cyberbullying prevention and intervention efforts: Current knowledge and future directions. *Canadian Journal of Psychiatry*, 62(6), 374–380. <https://doi.org/10.1177/0706743716684793>
16. European Commission / Safer Internet Centres. (n.d.). Safer Internet Centres: services and resources for children, parents and teachers. Retrieved February 18, 2026 from: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/safer-internet-centres>. [Digital Strategy EU](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/safer-internet-centres)
17. Gagrčin, E., Naab, T. K., & Grub, M. F. (2026). Algorithmic media use and algorithm literacy: An integrative literature review. *New Media & Society*, 28(1), 423-447. <https://doi.org/10.1177/14614448241291137>
18. Gaffney, H., Farrington, D. P., Espelage, D. L., & Ttofi, M. M. (2019). Are cyberbullying intervention and prevention programs effective? A systematic and meta-analytical review. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 134–153. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.07.002>
19. Gaffney, R., Ttofi, M. M., & Farrington, D. P. (2021). Effectiveness of school-based programs to reduce bullying: A systematic review and meta-analysis. *Campbell systematic reviews*, 17(2), e1143. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8356322/>
20. Government of the UK, Department for Education (2014). Cyberbullying: Advice for headteachers and school staff. Retrieved February 25, 2026 from: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/62611456e90e07168ad2b1ea/Cyberbullying_Advice_for_Headteachers_and_School_Staff_121114.pdf. [GOV.UK](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/62611456e90e07168ad2b1ea/Cyberbullying_Advice_for_Headteachers_and_School_Staff_121114.pdf)
21. Jagetić, P. (2024). *Uloga društvenih mreža i digitalnog stresa u objašnjavanju subjektivne dobrobiti mladih – master rad*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
22. Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2022). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 148(11–12), 844–889. <https://doi.org/10.1037/bul0000376>
23. Lackey, C., & Hardman Taylor, S. (2023). Algorithmic folk theories of online harassment: How social media algorithms enable online harassment and prevent intervention. *AoIR Selected Papers of Internet Research*, *AoIR2023*. <https://doi.org/10.5210/spir.v2023i0.13441>
24. Landoll, R. R., La Greca, A. M., & Lai, B. S. (2025). Cyberbullying victimization and posttraumatic stress symptoms among adolescents: A systematic review. *BMC Public Health*, 25, Article 214. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-19172-x>
25. Livingstone, S., & Smith, P. K. (2014). Annual research review: Harms experienced by child users of online and mobile technologies: The nature, prevalence and management of sexual and aggressive risks in the digital age. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(6), 635–654. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12197>
26. Marciano, L., Camerini, A. L., & Schulz, P. J. (2023). Cyberbullying perpetration and victimization as risk factors for mental health: A longitudinal meta-analysis. *Journal of Adolescence*, 95, 88–102. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2022.10.007>.
27. Milošević, D., & Milošević, D. (2023). Elektronsko nasilje na društvenim mrežama iz perspective učenika srednjih škola. *Pedagoška stvarnost*, 69(2), 149-165.
28. Oberst, U., Wegmann, E., Stodt, B., Brand, M., & Chamarro, A. (2017). Negative consequences from heavy social networking

Vučenović, A. i Jovičić, M. (2026). Adolescencija i društvene mreže: Psiho-socijalni rizici i uloga školskog sistema u prevenciji. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

- in adolescents: The mediating role of fear of missing out. *Journal of Adolescence*, 55, 51–60.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.12.008>.
- 29.Orben, A., & Przybylski, A. K. (2019). The association between adolescent well-being and digital technology use. *Nature Human Behaviour*, 3(2), 173–182.
<https://doi.org/10.1038/s41562-018-0506-1>.
- 30.Przybylski, A. K., Murayama, K., DeHaan, C. R., & Gladwell, V. (2013). Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1841–1848.
- 31.Pehlivan, B. M. (2025). *Anonymity on social media fuels social lynching!* Ūsküdar University News.
- 32.Salmivalli, C., & Poskiparta, E. (2012). KiVa antibullying program: Overview of evaluation studies based on a randomized controlled trial and national rollout in Finland. *International Journal of Conflict and Violence*, 6(2), 294–302.
- 33.Sticca, F., & Perren, S. (2013). Is cyberbullying worse than traditional bullying? Examining the differential roles of medium, publicity, and anonymity for the perceived severity of bullying. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(5), 739–750.
<https://doi.org/10.1007/s10964-012-9867-3>.
- 34.Twenge, J. M., & Martin, G. N. (2020). Gender differences in associations between digital media use and psychological well-being: Evidence from three large datasets. *Journal of Adolescence*, 79, 91–102.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.12.018>.
- 35.The Guardian. (2024). Social media algorithms amplify misogynistic content to teens. Retrieved January 30, 2026 from:
<https://www.theguardian.com/media/2024/feb/06/social-media-algorithms-amplifying-misogynistic-content>
- 36.UNESCO. (2020). How to ensure a safe online environment for children. Retrieved January 26, 2026 from:
<https://iite.unesco.org/news/cop-2020-guidelines/>. iite.unesco.org
- 37.Wittchen, H. U., Stein, M. B., & Kessler, R. C. (2000). Social fears and social phobia in a community sample of adolescents and young adults: Prevalence, risk factors and co-morbidity. *Psychological Medicine*, 30(2), 309–323.
<https://doi.org/10.1017/S0033291799001828>.
- 38.World Health Organization. (1997). Promoting health through schools report of the WHO Expert Committee on Comprehensive School Health Education and Promotion: WHO Technical Report Series No. 870. Retrieved February 26, 2026 from:
<https://www.who.int/publications/i/item/WHO-TRS-870>
- 39.Wright, M. F., & Wachs, S. (2019). Cyberbullying involvement and depression among adolescents: The role of parental mediation. *Journal of Adolescence*, 75, 41–50.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.06.004>.
- 40.Zych, I., Farrington, D. P., & Ttofi, M. M. (2019). Protective factors against bullying and cyberbullying: A systematic review of meta-analyses. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 4–19.
<https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.06.008>

ADOLESCENCE AND SOCIAL MEDIA: PSYCHOSOCIAL RISKS AND THE ROLE OF THE SCHOOL SYSTEM IN PREVENTION

Aleksandra Vučenović, Milica Jovičić

Independent University Banja Luka, Faculty of Education, Veljka Mladenovića 12E, 78 000 Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, vucenovic.aleksandra@mail.ru, milica.jovicic996@gmail.com

REVIEW SCIENTIFIC PAPER

ISSN 2637-2150
e-ISSN 2637-2614
UDC 004.738.5:621.395.721.5-053.6
COBISS.RS-ID 144520705
DOI: 10.63395/STEDJournal0801007V49

Received: 23 March 2026.
Revised: 14 May 2026.
Accepted: 25 May 2026.
Published: 29 May 2026.
<https://stedjournal.com/>

Corresponding Author: Aleksandra Vučenović, Nezavisni univerzitet Banja Luka, Pedagoški fakultet, Veljka Mladenovića 12E, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina, vucenovic.aleksandra@mail.ru

Copyright © 2026 Aleksandra Vučenović & Milica Jovičić; published by UNIVERSITY PIM. This work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.

Citation: Vučenović, A., & Jovičić, M. (2026). Adolescence and Social Media: Psychosocial Risks and the Role of the School System in Prevention. *STED Journal*, 8(1), 49-60.

ABSTRACT

Contemporary digital environments have significantly transformed the developmental context of adolescence, influencing the processes of socialization, identity formation, emotional regulation, and interpersonal relationships among young people. The subject of this paper concerns the analysis of the impact of social media and the modern digital environment on the psychological health of adolescents, with particular emphasis on anxiety, depression, the phenomenon of Fear of Missing Out (FoMO), and cyberbullying as dominant psychosocial risks of the digital age. Furthermore, the study analyzes the role of the school system in the prevention of cyberbullying. The aim of this paper is to examine, through a review of relevant contemporary literature, the ways in which the digital environment affects the fulfillment of basic psychological needs and the resulting psychological outcomes. Methodologically, the paper is based on a review analysis of scientific sources from the fields of psychology and digital studies. The findings indicate that the use of social media is potentially associated with reduced psychological well-being, thereby confirming the importance of internal motivational mechanisms in understanding adolescents' digital behavior.

Keywords: Adolescence, anxiety, cyberbullying, school, social media.